

ԿԱՐԾԻՔ

Սոնա Զաջիկի Գրիգորյանի «Առևտրային բանկերի գործունեության արդյունավետության գնահատման հիմնահարցերը» թեմայով ատենախոսության վերաբերյալ՝ ներկայացված Ը.00.08 - «Տնտեսության մաթեմատիկական մոդելավորում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԹԵՄԱՅԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀՀ բանկային համակարգը համարվում է երկրի ֆինանսական համակարգի կարևոր բաղադրիչներից մեկը: Այս համատեքստում բանկերի շահութաբերությունը շատ կարևոր է երկրի տնտեսության համար: Շահութաբեր և արյունավետ բանկային համակարգ ունեցող տնտեսությունը կայուն է և ավելի ունակ դիմակայելու ֆինանսական ճգնաժամերին:

Բանկի արդյունավետության չափումը ֆինանսական ոլորտում թե՛ քննարկվող հարցերից մեկն է: Բանկերի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ դրանց գործունեությունը կապված է անորոշության, ռիսկերի հետ, ուստի բանկերը ակտիվորեն փնտրում են գործունեության կազմակերպման արդյունավետ մեթոդներ և հնարավորություններ:

Զանի որ արդյունավետությունն ու մրցակցությունը չեն կարող ուղղակիորեն դիտարկվել, ատենախոսությունում պարզ ցուցիչների և բարդ մոդելների տեսքով մշակվել և օգտագործվել են տարբեր անուղղակի չափումներ ինչպես տեսական, այնպես էլ գործնականում: Ատենախոսության թեման, որը նվիրված է բանկի գործունեությունը բնութագրող որոշող գործոնների ուսումնասիրությանը և անորոշության և տեղեկատվության պակասի պայմաններում բանկի արդյունավետությունը գնահատելու մոդելների ընտրությանը, ներկայումս Հայաստանի բանկային համակարգի զարգացման կենտրոնական խնդիրներից մեկն է:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ատենախոսության նպատակն է առևտրային բանկի ֆինանսական գործունեության առանձնահատկությունների ուսումնասիրության հիման վրա բանկերի արդյունավետության գնահատման և բարելավման գործոնների բացահայտումը, ինչպես նաև բանկերի արդյունավետության գնահատման նոր մեթոդների առաջարկումը:

Վերոնշյալ նպատակին հասնելու համար առաջադրվել և լուծվել են հետևյալ խնդիրները՝

- Ուսումնասիրել առևտրային բանկի գործունեությունը բնութագրող հիմնական գործոնները

- Հիմնվելով նկարագրական վիճակագրության ուսումնասիրության վրա՝ որոշել առևտրային բանկի ֆինանսական որոշող գործոնների կառուցվածքը

- Բազմագործոն Էկոնոմետրիկ մոդելների կիրառմամբ բացահայտել ֆինանսական գործոնների միջև կապերը

- Վերլուծել բանկի ֆինանսական ցուցանիշների անորոշության բնույթը և հիմք ընդունելով բանկերի կատարողականի չափը՝ առաջարկել դրանց դասակարգման մոտեցումները

- Բացահայտել առևտրային բանկի արդյունավետությունը որոշող գործոնների միջև փոխկապակցվածության աստիճանը

- Հիմնվելով բազմագործոն Էկոնոմետրիկ մոդելների ուսումնասիրության վրա՝ գնահատել բանկի ակտիվների շահութաբերությունը

- Առաջարկել անորոշության պայմաններում առևտրային բանկը բնութագրող գործոնների վերլուծության մեթոդներ՝ հիմնված անորոշ բազմությունների տեսության վրա:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ՆՈՐՈՒՅԹԸ

Ատենախոսությունում ստացված գիտական արդյունքներից կարելի է առանձնացնել գիտական նորույթ պարունակող հետևյալ հիմնադրույթները.

- Մշակվել է որոշող գործոնների համակարգ, որի հիման վրա ստեղծվել են առևտրային բանկի արդյունավետության գնահատման մոդելներ:

- Կառուցվել են առևտրային բանկի բազմագործոն Էկոնոմետրիկ վերլուծության տնտեսամաթեմատիկական մոդելներ՝ հիմնված շահութաբերության որոշող գործոնների վրա:

- Ձևավորվել են անորոշության պայմաններում առևտրային բանկերի արդյունավետության քանակական գնահատման և համեմատական վերլուծության մոտեցումներ՝ օգտագործելով ոչ հստակ բազմությունների տեսության մեթոդները:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ատենախոսությունը կազմված է ներածությունից, երեք գլուխներից, եզրակացությունից, օգտագործված գրականության ցանկից (195 անուն):

Ատենախոսությունը կազմված է 130 էջից:

Ատենախոսության ներածությունում ներկայացվել են թեմայի արդիականությունը, հետազոտության նպատակն ու խնդիրները, ստացված արդյունքների գիտագործնական նշանակությունը, գիտական նորույթը և կիրառական նշանակությունը:

Առաջին՝ «Բանկերի արդյունավետության բարձրացման տեսական և մեթոդական հիմքեր» գլխում անդրադարձ է կատարված բանկերի արդյունավետության բարձրացման տեսական և մեթոդոլոգիական հիմքերին, կառուցվածքին, բաղադրիչների առանձնահատկություններին:

Երկրորդ՝ «Առևտրային բանկի արդյունավետության տնտեսական մաթեմատիկական մոդելավորումը հիմնված գործոնների գնահատման վրա» գլխում ներկայացվել են կատարված բաղադրիչների շրջանակներում կառուցվող տնտեսագիտամաթեմատիկական մոդելների տեսական հիմքերը: Օգտագործելով ոչ հստակ բազմությունների տեսության մեթոդները ներկայացվել է բնութագրող գործոնների ռեգրեսիոն վերլուծության մոդելը, առևտրային բանկերի արդյունավետության քանակական գնահատման և համեմատական վերլուծության մոտեցումները:

Երրորդ՝ «Հայաստանի առևտրային բանկերի արդյունավետության չափումը և գնահատումը» գլխում ուսումնասիրվել են ՀՀ առևտրային բանկերի ժամանակային շարքերը: Գնահատվել է ՀՀ բանկերի համեմատական արդյունավետությունը, շահութաբերության ցուցանիշի վրա ազդող գործոնների ազդեցության չափը:

Ատենախոսության եզրակացությունների և առաջարկությունների բաժնում ներկայացված են հետազոտության հիմնական արդյունքները և առաջարկությունները:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ատենախոսության ստացված արդյունքներն ունեն գործնական և տնտեսական նշանակություն: Դրանք կարելի է կիրառել բանկերի, վարկային կազմակերպությունների, սոցիալ տնտեսական համակարգերի կողմից, արդյունավետության բարձրացման և որոշումների կայացման գործընթացների բարելավման նպատակներով:

ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Ատենախոսությունը գերծ չէ որոշակի թերություններից:

1. Ատենախոսության առաջին գլխում նշված է ՀՀ առևտրային բանկերի թիվը 2020 թվականի մարտի դրությամբ: Կարծում եմ այդ մասում կարելի էր նշել թարմացված ցուցանիշ:
2. Խոսելով հաշվեկշռված ցուցանիշների մասին՝ ցանկալի կլիներ, որ հեղինակը, թեկուզ և հակիրճ, ներկայացներ դրա դասական կառուցվածքը և հիմնական բաղադրիչները:
3. Աշխատանքը կշահեր, եթե անդրադարձ կատարվեր ներկայումս բանկերում կիրառվող արդյունավետության գնահատման մոդելներին:
4. Աշխատանքը առավել ընդգկուն կլիներ, եթե հեղինակը կատարեր համեմատական վերլուծություն արհեստական բանականության և սքորինգային այլ մոդելների միջև:
5. Հեղինակը հետազոտության արդյունքում կիրառել է ոչ հստակ բազմությունները առևտրային բանկի արդյունավետության գնահատման համար: Սակայն, հաշվի անելով, որ առևտրային բանկի արդյունավետության գնահատումը հնարավոր է կատարել նաև ստոխաստիկ մեթոդներով, ապա աշխատանքը կշահեր, եթե հեղինակը կատարեր համեմատական վերլուծություն ստոխաստիկ անորոշության և ոչ հստակ անորոշության միջև:

ԵՇՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Արված դիտողությունները չեն նսեմացնում հետազոտության արդյունքները: Ատենախոսությունը տեսական և կիրառական նշանակություն ունեցող վերլուծություն է, որում ստացված արդյունքները կարող են կիրառվել բանկերի արդյունավետության գնահատման խնդիրներում:

Սեղմագիրը համապատասխանում է ատենախոսության բովանդակությանը, հրապարակված 6 հոդվածներում ներկայացված են ատենախոսության հիմնական դրույթները:

Ատենախոսությունն ավարտուն հետազոտություն է և ունի գիտագործնական արժեք: Այն համապատասխանում է Ը.00.08 - «Տնտեսության մաթեմատիկական մոդելավորում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցմանը ներկայացվող պահանջներին: Յեղիսակն արժանի է տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհմանը Ը.00.08- «Տնտեսության մաթեմատիկական մոդելավորում» մասնագիտությամբ:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԸՆԴԴԻՄԱԽՈՍ

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ա. Ա. Թավադյան

Պարոն Ա. Ա. Թավադյանի

ստորագրությունը հաստատում է:

Կազմակերպության գիտական ղարկուղի:

Կասաբաբովա Ռ.Ս.

